

ŐSMAGYAROK HITVILÁGA

ÍRTA
ZAJTI FERENC

KÓKAI LAJOS KIADÁSA
BUDAPEST, 1918.
IV., KAMMERMAYER KÁROLY-UTCA 3.

Magyar Sajtó könyv- és hírlapnyomda

A FÖLD SZÍVE...

*A madárnak két beszéde van: egy
a teremtőjéhez és egy a párjához...
De van még egy beszéde: panaszkodása
ellenségeire.*

A FÖLD SZÍVE ...

A PARÁNYI harmatcseppben elfér az egész ég tükrözése. A picinyke emberi szív magába képes fogadni az eget és földek összes érzelmeit. Minden benne van mindenben és mégis oly különös, hogy formaságokra, részekre, szervekre bomlik fel minden. Ez a nagy-nagy föld is, melyen ideigvaló lakást vettünk, ilyen szervekre bontható mása az emberi lények. Bizonyos azonban, hogy nem az ember mása, de én már csak innen Részem a hasonlatot, tekintettel arra, hogy hasonlat-kölcsönzés szempontjából

is, magamhoz én magam vagyok a legközelebb ...

Ha Kelet a bölcselkedő fej, Amerika a földolgozó gyomor s Afrika a kéz és láb ezen az óriás földiesten, úgy akkor Európa a legkényesebb szerveket magában rejtő mellkas, melynek bensejében az icipici parányi szívecske: Magyarország, ez az igen-igen különös kis ország.

Ahogy a szív lüktetésén át keresztül fut a fej minden gondolata, a test minden parányi érzése, ez ország népe is az érzésformáknak egy végtelenig terjedő rezgésskáláját rejtí magában, a legmagasabbtól le a legalsóig.... Nincs nép a föld kerekén, mely úgy tudna örülni, sírni, – nincs nép melynek képzeletcsapongásai, erénye, erélye a legbensőbb rejtett parányi pontocskától a legkülső szférák örökig oly

mérhetetlen térséget szárnyalhatatnának át. Szeszélye, mint a szél járása, nem tudjuk, honnan támad és súlyát, erejét sem mérheti senki.

Mint ahogy a szív kamrám át az erekbe el, – kifolyó vér, e nép is szertehordja, szerteszórja széles e világra szellemi ereje és tudása kuíönb-különb-féle rejtett érzéseit, mely minden mozzanatában, cselekvésében a legbensőbb közvetlenséggel hat, életrehiva a szunynyadó formákat. Parasztjaink egyenes, egyszerű gondolkodása, nemes beszéde a rosszban, jóban nyilvánuló végtelen, erélye, egy óriási szív szerepét töltik be véle, melyen át a szellő csendes susogása játszva andaloghat, – de ha kell, továbbadja vad viharoknak ádáz rémtusáját, melybe nem szakad belé, – mivelhogy még nem tellett be ittvaló ideje . . .

Meg fog halni ez a nép is egyszer, ki fog hűlni, mint a szív ahogy szokott, ám halála nem olyan lesz, mint egy morzsoló fájdalom, vagy az emésztő szervek gyötrelmes rángása, avagy bénult karoknak tehetetlen aláhanyatlása, – de utolsó hatalmas dobbanásával e szívnek millió és millió forma nyüzsögve bomlik kezdet-elemére, hogy egy új teremtetési korszak dső reggelével az újonnan alkotóit szív körül új csoportulást kezdjen, – mivelhogy az ideigvaló, a másik, a régi, már elmúlt...

Én bízom e népnek megalkotott gondolatvilág, érzelem- és akarat-nyilvánulásában, mert «igazság» e világnak a rendje s ez igazságnak a törvénye a szív törvénye is és e törvény működtető ereje a harmónia, a fejlődés, a fejlődésben a folyton szebbülés.

Nem múlik el innen addig ez a nemzet, míg a fejlődhetés legszebb ideáit itt, ezen a földön valóra nem váltotta, mikor majd egy befejezett életturnus mellé oda teszi a pontot a legnagyobb törvényből intéző, hogy azután megint egy új mondatot kezdjen . . .

Csakugyan, mivel is értékelhetők mi parányi lelkek magunkat többre, mint a «nagy ismeretlen» által irt gondolatformáknak bel üreszecskéi. vagy a nagy mindenség emberlényiségének apró testparányi?

Azért mikor egy nemzet akarat- és cselekvőképességeinek valamelyes zálogát kezeink közt bírjuk, – mit tudjuk mi – a végtelen harmóniának mely parányi vonalkáját jelenti ez nekünk?

Hol kezdődik és hol fejeződik be?

Képzőművészetünket ejtene, építészet

és irodalmi munkásságunkat ebből a szempontból nézem, ezzel a mérleggel mérem. Mert ahogyan indultunk – ha el is tértünk a mesgyétől – már van hova visszatérnünk s ha időre, mondjuk utat veszítettünk is, – visszavezet majd rá célunkba vetett, hitünkbeli sarjadzó erős reménységünk.

Semmi kétségem aziránt, hogy vajdó művészetünk is, mely sarjként szemmeláthatólag töri, hántja magáról a fekete főidet, – a tisztább egekből jövő szellemi napsugár éltetésére rügygyé, bimbóvá, virággá érik át – pompázva a forma, szín, illat, a tökély teljes harmóniájában.

. . . Képzőművészet és irodalmunk mai élelé olyan, mint egy lázas ember nyugtalanul keresgélő szemeinek fénye. Benső tűz ez is, de kellő táplálék hijján a maga szervezetét emészti

inkább, látása pedig a való életnek az elernyedtt enerzsia által előidézett kevésbbé valószerű reflex sugárzása csupán ...

Helyes életvezetés mellett minden a régi kerékvágásba juthat.

Kelet gondolatvilágával, a gondolkodó fővel legszorosabb kapcsolatban levő népünk föl fog eszmélni bizonyára és hallgatni és cselekedni is fog, mert az ész igazsága, az igazság törvénye, a testesülő gondolat ereje azt így parancsolja. És a legmagasztosabb krisztusi szellemnek hódolva, cselekvőképes, tetterős lesz megint! ... Mint lágyan haj lógató szellő – ha kell, mint tördelő vihar, – ostor és hangszer lesz annak kezében, kinek szava a .. legfön-ségesebb gondolatot teljesítve pattant volt elő kelet csodavilágában, hogy azután népünk szívhúrjain towarezegjen

az emberek milliói felé – művészet, dal, zene és minden más lehető formában!

Tartalmat először, hogy érvényt szerezhessünk a művészi alakulásoknak! És úgy van, úgy lesz az akkor már, az érzelem maga találja meg a neki, való leghelyénvalóbb szót. A gyönyörű, szebbnél-szebb alakulatok ma még szeretomolva hevernek öleinkben. Játszadózó ujjaink között meg-megcsillannak a napfénybe mártott selyem- s aranyszálak. Szép így is, olyan mint az őstermészet alkolta kavicsmederben szálankint csordogáló parányi vízerek...

Az erek patakokká, a patakok folyókká, a folyók tengerhullámokká nőnek, hogy felsőbb parancsszóra a zúgó ár, ha kell, simára folyjon el, mely szelíden ringatja a mélység fölött álló, kimondott messiási szót; csendesüljetek!

Tomboló lelkünk vad harcok közepett ma hullámokat hajt, halmokat helyez át, hegyeket ingat, – de ha megjelenik ma|d csendesítő, lágy, halk szeretet szavával a szív Ura, az isteni Mester . . . elsimulunk lágyan . . . , s a szelíd holdfényre visszamosolygok szellőben imbolygó ábránd, zene leszünk ismét.

Ez a szív története, ez lesz a magyarság története is!

**AZ ŐSMAGYAROK
HITVILÁGA**

. . . Minden teremtett lény, a madár, az állat, a fű, a fa, a virág és az egész természet száz és ezer szeresét ad a Teremtőjének, – csak az ember kér ezer dolgot és seramit nem ad.

ŐSMAGYAROK HITVILÁGA.

«... És íme az Úr volt azon a helyen elmenendő. És az Úr előtt megyén vala nagy erős szél, mély a hegyeket megszagatta és meghasogatta a kősziklákat az Úr előtt; de az Úr nem vala abban a szélben. És a szél után földindulás lett; de az Úr nemvolt a földindulásban sem. És a földindulás után tűz jöve, de nem volt az Úr a tűzben sem. És a tűz után egy halk és szelíd hang hallatszék. És mikor Illés ezt hallotta, befedé az ő arcát palástjával és kimenvén, megállá a barlang ajtajában és íme szózat lőn Ő hozzá, a mely ezt monda: Mit művelsz itt Illés? És ő felele: Nagy busolásom van az Úrért, a Seregeknek Istenéért, mert a nép elhagyta a te

szövetségedet, lerontotta a te oltáraidat, és a te prófétáidat megölték fegyverrel és én egyedül maradtam . . .»

SOK – sok idő fog elmúlni még addig, vagy talán meg sem érjük soha, hogy a magyarság születés-helyét valahol, valamikor kinyomozhassuk.

Gondolatban ugyan végig járjuk amaz úttalan-utakat, amelyeden őseink el – idáig jutottak, – a valóságban kereső előtt azonban összefolynak a nyomok, mint mikor futóhomokba lép az ember.

Az első, a legelső keréknyomokat, azt hiszem, hiába is kutatjuk, mert a népek vándor-utján ezer, meg ezer keréknyom került affölé. Nyelvészeti és néprajzi kutatások révén igenis megközelíthetjük a valót, – elérni, tiszta képet alkotni ős mivoltunkról alig-alig lehet...

A magyar faj sajátos jellemvonása, mely évszázadokon át ugyanúgy maradt fenn, leghűbb elbeszélője lehet a hovatartozandóságnak, ha-hogy a magyar fajnak, mint a sok-sok nemes tulajdonságok birtokosának családfáját leszármaztatni akarnók.

Mindenesetre figyelembe kell vennünk, hogy a népek országútján mennyi és mi – mindenféle nép csatlakozott, vegyült, avagy soroztatott be kényszerrel már Attila népe, majd az utánuk érkező magyarság köré. Micsoda erő, micsoda en ly buzoghatott otan, ahol ezt a föiszívást, átalakítást, omgába olvasztást saját egyéniségének ismeretes mértékben való föntartásával ily módon végezhetette ezt a nemet.

Rohanó vízben örvény volt fajtánk. Szilaj, szélsőséges leleki tulajdonokkal, mely mindent- magába font, magába

vonzott, hogy tova száguldva, új elemekkel táplálja megint önmagát,

Keletet volt hivatva átplántálni nyugatra.

A munka, amit végezett, óriási volt. A legfelsőbb egekből intéző sors, a zászlót lobogtató Had-ura mellette is volt mindig.

Ezer veszélyt győzött le és újból új veszélyekbe rohant. Megállása, pihenése, nyugalma sohasem volt. Ostor volt az Isten kezében és az maradt ma is. Az ezer veszélyek és romlások közepette nem a magyar állt ott, mini érc fal, ma is? Mint tűz-kard, mint hegylánc, rendületlenül!

Vérzett, pusztult és nem tudja miért.

A sorsát intéző magas mennyeiek majd elhozzák talán az immár ősz, de még mindig fékezheijen bajnok csendes nyugalalmát, – amikor a lélek gondo-

zásának idején előkészül ama nagy útra mely minden nemzeteknek a sorsa, – a bevégzett földi rendeltetés után átvenni az égiek jutalmát.

Csendes munka lesz-e ez valjon, – vagy sorsa már a magyarnak, hogy kimúlása is vad harcok mezején egeket rengető felsóhajtás legyen?

Mit vétett ez a nemzet, hogy annyi ezer és ezer bánalom, – szerető, gyengéd simogatás meg sehonnan sem éri?

Mit rejt, mit tartogat váljon számára a jövődő?

Az az erő, melynek birtokosa ma is, – a harci készség helyén tud-e alkotni majd a lelkiekben is hozzája méltó nemes, nagy dolgokat?

Volt-e már fénykora, – vagy lesz-e kor, melyben fénye fennen fog ragyogni, – nem a nyers-erő, de a

szellemnek ragyogó, tiszta fényivel?

Hiszem és vallom ezt, azzal az érzéssel lelkemben, hogy ezer szenvedéseivel immár megbűnhődte e nemzet a multat s jövődőt.

Ha sorsa őt választotta is a végzendő nagy-nagy munkára, – de viszont benne is rejlett a rá való hajlam, hogy népek leigázója és felmorzsolója legyen. Rombolt és épített.

Lerombolt egy tespedő világot és azt teszi ma is. És ezt fogja tenni, míg hivatása erre vezérli. – De nyugalmat is kérem egyben az égtől, hogy hozzon rá derültebb világot, hogy hozzon rá vígabb esztendőt – mert kiérdemelte már széles e világnak fáradhatatlan, legdiesőbb harciosa: nemes magyar nemzet. – És mit várjak én, mit követeljek e harcos nemzettől...? Már ős hazájában se volt soha megkötött helye. Ma itt, holnap amott

harcolt, ahová a sors keze vezérelte.

Forgó-szél, kapta fel paripástul és tette le itten, a mai szent helyen, átültetve keletnek, szittya országnak szilajságát, erélyét, jóra képességét.

Megmutatta azt is ez a nemzet, hogy lecsendesült érzelmével szellemiekben is kimagasló, nagy dolgokra képes.

– Fogékony lélek, lelkesülő minden szép és minden jó iránt.

De ahogy vándor útján a magába olvasztott népeket, sajátságokat magába fonta, – vajha szellemi erővel is így győzedelmeskedne, lerontva, megsemmisítve a tisztaságot immár veszélyeztető ezer áramlatot és benső valójából hozna elő tiszta muzsikát, tiszta gondolatot, – hozná elő a természet iránt való, odaadó, buzgó, tiszta szerelmét, ahogy azt, amikor útjára indult el, az Ósházában még, – tarsolyába, szívébe

tette, – úgy, ahogy tanítómesterétől, ott keleten, a szittyahazában, Zarathustra tisztaságos, fenköit tanaiból tanulta, vette. Hogy milyen lehetett a magyarok ősvallása?

Köbe nem vésték azt és fel sem irta senki.

Csak hamuja és pernyéje maradt mireánk őseink régi szép vallásának.

De amikor önmagamba szállva az erdők csendes magányában a virág-, fű-, fa-, tündéreiwei szóba elegyedek, óh akkor minden kő, minden fa csak arról, csak a rég múltról beszél. A mohos kő, az öreg tölgy, a bólogató nyír, a komoly fenő susogva-susogó nyár, meg a közöttük megbúvó, nem ember ültette színes sok virágok, mind-mind csak a múltól panaszol, csak a múlt emlékeiről beszél.

Hajh, be' más is volt régente

minden. Réges-régen, mikor még hittek, hinni tudtak az emberek! És úgy hinni és úgy szeretni, ahogy azt eleink, a régi, az ős-magyarok tették.

Óh mert az egyet jelentett náluk: hinni és szeretni. Aki hisz, az szeret és aki szeret, az hisz is! A szeretetet az élő hit táplálta és élő hitük volt a szeretet.

Mi több, kérdezem, a régi magyarok érdek nélkül való természetisztelet, – szeretet vallása, vagy fiaink mostani megalkuvással dolgozó, emberek irányában hangoztatott és be nem tartott szeretet vallása?

Árván maradt az erdő, árván a virágos mező. Tündéreivel, – visszavonultak belső rejtekekbe és csak a vejük beszélni tudó, nyelvükön értő emberek előtt nyilatkoznak meg olykor-olykor, akkor is nagy óvatosan, loppal, – mint

félénk madárcák, kerülvén színét is ama földi lénynek, aki magát a teremtés koronájának szokta volt nevezni – és aki oly hűtelen tudott lenni *hozzá*.

(– Óh igazuk van az embereknek is: valóban a teremtés koronái ők, érzéketlen, csillogó, súlyos diszei az élő teremtésnek.)

És ki hisz ma közülünk az erdők, a mezők és virágos réiek kedves tündérében?

Pedig bennük hinni, szeretni őket, velük kedvesen, édesen társalogni: ebből, állott, a magyarok ős-vállása

És nem kellett, hogy ezt, ennek törvényét leírják, avagy éretlen formákkal a kövekbe véssék: tündérország a szívükben, lelkükben lakózt. De hiszen a hideg kő és a rideg írás tündérország törvénykönyvét

be se foghatta volna, aminthogy az Úr tanításából is az emberibb érzésvilágon átszűrődő tanításokat Vetették papirosra csupán.

És nem eltörölni, betölteni jött az Úr is a vallásokat és vallásformákat,

A zsidó vallás igazsága és szigora értelmében követelte a néptől is, vezetőitől is az igazságot, de viszont a szigort enyhítette, a vallást betöltöttej szeretettel.

Ha közöttünk, Ős-magyarjaink között járt volna Ó, a Mester, – szép vallásunkat nem törli el bizonyára), hanem betölti azt, megtanítván vezetőit is és a népet, hogy milyen a legteljesebb, a benne vetett, az Ő utána járó legtokéletesebb isteni szeretet.

Ígérete nekünk is szólott és hozánk is küldötte tanítványait, amikor

ellátta őket az útravalóval: elmenvén, hirdessétek minden népeknek és minden nemzetségnek az Isten országát és annak igazságát, amely im eljövendő volt néktek és mondjátok meg nékik, hogy a vakok látni, a siketek hallani fognak és a szegényeknek az isteni evangélium prédikáltatik. És elmentek a kései tanítványok, széjjel a világba, de hozzá nem értő kezekkel eltörölték a népek ősvallását, letarolván véle egy érzés-világot.

És ezt semmi nem pótolhatta többé.

Kihalt a szív, a mező, az erdő és a madár is azóta csak panaszos dalt zeng és a folyó könnyet visz tova.

Az emberek új vallásra (ériek. Maguk előtt látták ugyan a felmutatott keresztnek alakját, de idegen maradt nekik mégis minden.

Azt a Krisztust, aki nem szól, nem beszél a virágtündérekhez, megérteni, és azt a Jézust, aki eltörölteti lelkük szépséges világát, – szívökbe fogadni csak nagy nehezen tudták.

Az emberek vakok lettet és siketek..

Nem hallották azután már többé Isten-asszonyát szólni, sem nyirfa-íeány-asszonyát nem látták kedvesen mosolyogni.

Az emberek nem csak testileg, lelkileg is nyomorúságosabbakká letted.

És az ős vallásról ma sem kő, sem írás, sem dal, sem rege, de még a szív vágya sem beszél...

Óh hol van az ember, ki, vissza ad-hassa lelke gyönyörű világát ennek a népnek?

Oh hol van hát az ember, ki az Úr szellemében dolgozva, ne eltörölni,

de betölteni akarja mindazt, ami régen meg volt és benn a szívek rejtekében, mint a virágtandér az erdők magányában – megbúva titkon, még ma is ott rejtezik!?

Hisz az Úr is beszélt, szólott hozzánk és parancsolt a tűz, víz, vihar és tenger elemi lelkének.

Átokkal sújtotta a kevésbé éber fűgefának lelkét.

Minden példáját, minden hasonlatát, mert oly igen szerette, a természet világából kölcsönözte, vette.

És el – eljárt az illatos olajfák alján csergedező hűs forrásokhoz, hogy atyjához buzgóbban imádkozhas on . . .

A kőből csinált templom láttára azonban sírásra fakadt. Ember kezeinek csinálmánya, monda – és kő-kövön nem maradj belőle.

Eleink – őseink temploma is nemde az

árnyas, csendes berek volt, ahova szívük hő vágya, szerint odavárták tiszteletteljesen Isten-asszonyát és az egész tündérország gyönyörű világát? És ahol lelkük mélyiből szeretetről szóló, zengő énekekkel dicsérek az Istent, úgy, ahogy azt a Teremtő-Úr kívánhatta tőlük

Mi történt volna itt, ha hozzáértő lelkek, mint assisi szent Ferenc, vagy clairvauxi szent Bernát veszik kezeikbe ős-magyarjainknál a keresztyén hitre való térítés nagy-nagy munkáját.

Assisi Ferenc is váljon eltörölte volna-e a magyarok természet iránt való, igaz, benső nagy szerelmét?

Ő, aki leggyönyörűbbnek elismert himnuszában a napot, a holdat, az ég csillagait, a tüzet és a vizet, a föld allát-és növényvilágát, a tenger halait mind, mint az Egy – mennyei atya gyermekeit

testvéreiként odaadó hévvel egyaránt szerette, – aki a farkassal barátságot kötve cimborált vele, s aki a halaknak, az ég és az erdő madarainak azok nagy teíszésére prédikált volt, – ő, aki a virágokat olvadó lágysággal vonta magához, akinek otthona lett a csendes, magányos,, imádkozásra hívogató erdő, akinek szava volt minden a földön, még a fűszálon kúszó legpárányibb piciny bogárkához is, – óh eltörölte volna-e ő az őst, a régi magyaroknak a természethez való nagy-nagy szerelmét? Óh, ő megértette volna a magyarok bűnét,, szenvedelmét és gyengéd kezekkei bizonyára hogy átformálja azt. Himnusza is, melyet az idő tájt irt volt, mikor a magyarok lelkéből a régi hitét szaggatták ki éppen, – nem úgy hangzik-e, mintha egy a mi ősmagyarjaink közül– csendesen bólogató nyíres enyhe árnyékában – vésegetie volna maga

írásával sorba – sorra szedve: Fölséges Úr, mindenható jóságos Isten, Tied a dicséret! A dicsőség is és tiszteltünk és minden áldomás Téged, egyedül csak Téged illet és nincs óh emberi ajak, mely méltó volna, hogy nevedet kiejtse.

Dicsértessél, óh én Uram, minden teremtményid által, különösképen pedig bátyánk – urunktól a Naptól, Ő fényes világát ki ránk szerte árasztja. Szép és gyönyörűséggel ragyogó Ő s fényességében Fölséged jelképe.

Dicsérjen, óh Uram, Hold-asszony nénénk is és az összes csillagok! Oly tündöklően szépek, ékesek, gyönyörűségesek, ahogy velük az ég boltozatját körül-körül raktad.

Dicsérjenek, Uram, Szél-testvér, a Levegő, a Ború, a Derű és az időnek változási, melyekkel teremtményeidről mindenha gondoskodói.

Dicsérjen, Uram, drága és tisztaságos hűgunk: a Víz, kinek hasznos voltát csak alázatossága múlja még fölül. Dicsérjen, Uram, az örökké vidám, a szépséges, erős és hatalmas Tűz-testvér, mely világít nekünk a setét éjszakákon!

Dicsérjen, Uram, a mi gondozó, tápláló, megannyi-féle gyümölcsöket, színes virágokat, meg füveket termő Anyaföld-nénénk.

Dicsérjenek, Uram, kik a te szent szerelmedért megbocsájtok s betegséget és háborúságot szenvednek.

Óh, boldogok mindenekfelett a békeséges tűrők, mert jutalmuk Fölségednél már el van téve a számukra!

Dicsérjen, Uram, a mi nénénk, a testi Halál, ki elől élőknek nincsen menekvése. – Jaj azoknak, kik bűnökkel terhelve jutnak Te eléd! És boldogok azok, akik szent akaratom szerint jártak – mert a má-

sodik halált azok nem ízlelik majd meg.

Dicsérjétek és áldjátok velem együtt az én Uramat és legyetek örökké hálásak néki, szolgálván őt nagy nagy alázatossággal

– Vagy hol volt szent Bernát? Hogy miért nem ő jött megtanítani a magyart arra, amit még nem tudott és hogy erdőtemplomát nem szükség kőből való templommal felcserélnie 1

Akinek leghűbb tanítómestere a lágyan susogó tölgyes és bükk volt, akinek a szentírás bejső értelmének szeretetről szóló valódi mélysége az erdők és mezők csendes magányában bontakozott csak ki, – aki fapasztálásból mondja, hogy több olvasni való van az erdőben, mint a könyvekben, hogy a fák, kövek, dolgok- többre tanítanak, miről a föld tanítóinak sejtelve sincsen, – óh az a szent Bernát nem törölte volna el, hanem inkább betöltötte volna magyarok-őseink gyönyörű vallását.

Óh, állítsátok vissza a magyarok vallását és töltsétek be azt Krisztus szerelmével!

Azért lett azzá a magyar, ami most, azért is volt mindig a, magyarnak annyi keserve, buja, mert szíve valójától rabolták meg, mert azt vették el tőle, amihez szíve-lelke a legjobban húzta, – onnan ragadták ki, ahova ősi múltja gyökerezett: természet vallásából, a természet lelkét, szellemét képező tündér-világából.

Vissza kell adni a magyarnak azt, ami szent tulajdona volt régen.

Menyasszonya volt a föld a magyar népnek, tőle rabolták meg.

Onnan maradt meg örökös keserve:
– Tölts az kupába bort,
Az lelkembe bort...

Onnan maradt el szilaj jókedvben
nótázó kedve.

Azóta sír ajkán az ének.

Feledni akar, de nem tud feledni.

Minden énekéhez titkon oda simul
ma is nagy-nagy természet szerelme, –
minden szívböi szakadt dalát, szent
tiszteletként véle köszönti be ma is
és véle kíséri végig:

– Sirat engem a madár is,
Hejh, lehajlik rám az ág is...

Az avatatlan kezek nem tudtak
bánni soha a magyarral . . . Keserű,
ölő fájdalom zeng dalában:

– Édes anyám volt kend,

Mért nem tanított kend?

Gyenge fának ága voltam, sejhaj,

Mért nem hajlított kend...?

Titkon azért még ma is, csak űz,
csak hajt bennünket vissza a múltba a

lélek. És odajárunk titkon – titokban, keresni szívünknek enyhületet s jövőnkbe szebb reményt.

Vigaszt nem lelve a földön, az ég felé fordult a szegény, elhagyott árva magyar nép, onnan várva a segedelmet, mely elegyengeti majd a száraz göröngyöt földi vándorulján.

A nemzet panaszol s kér:

– Nézz reánk Úr a menybül! . . .

Igen, nézz reánk Úr a mennyből s add vissza nekünk óh régi hitünket, – hitünket Te benned és tündérvilágodban!

És megbocsájtom a magyarnak, hogy szívében a dalt, lelkében egy tündérvilágot, kezében meg a súlyos kardot tartva, könyvet nem szerkesztett régen, azt se bánom, hogy képet sem festett a körötte elfolyó természetvilágról és azt se bánom, ha sose ír

könyvet, ha sohase festene egy párányi képet, – csak szívibe fogadja vissza, lelkében hordozza azt a világot, akiről és melyről szó, avagy irás, vajh'mi keveset szólhat.

Csendes megadással várunk.

... Csillag jár, mely felül

Szél zúg, felhő repül.

Arra viszem utamat;

Arra viszem utamat

– Ha minden elmarad,

Isten el nem marad, –

Reá bízom magamat,

Reá bízom magamat.

Nem természet-szeretet még az, vándorbottal kezében ha valaki végig-végig járja a halmokat és a hegyeket – s szava meg nincs az élő teremtéshez.

A természet érzi, s mint terhet hordozza ezt!

A természet is óhajjal és gyötrellemmel várja már megváltatását a nagy némaságból!

Eped egy szerető szóért, amelyért elviselne inkább száz pogány világot.

És a természet világa mégis, mégis csak terem és ad. Ad folytonosan, mfrt törvénye rendeli.

– Nem tiérettetek cselekszem ezt_v úgymond az Úr Isten, legyen ez tudatokra; szégyenüljete meg és piruljatok utaitok miatt ...

(Ezékiel könyve XXXVL. 23)

A természet is nem magától, hanem az ember által romolván meg, miért:

«Minden teremtett állatok is nagy szorgalmatossággal várják az Isten fíjainak dicsőségek megjelenését. Mert a teremtett állatok hijábavaló és elmúlándó állapot alá vettettek; nem akaratjok szerint, hanem azért, aki azokat ehijábavalóság alá vetette.

Mert jól tudjuk, hogy minden terem-
tett állatok. egyetembe fohászok ódnak és
együtt mindezideig mintegy szüléshez ké-
szülvén, keseregnek.»

(Pál. Róm. VII., 19-20-21.)

És el fog jönni az idő, amikor amaz
embereknek, Isten gyermekeinek szereteté-
ben melegedve:

Farkas és bárány együtt legelnek, az
oroszlán és ökör polyvát esznek és a
kígyó kenyere por lészen; nem fognak
ártani; és nem ölnek az én egész szent
hegyemen, – úgymond az Úr.
(Iziás LXV., 25.)

A szeretetlenség helyett,
mit tőlünk a természet világa
kap, juttassunk egy kis meleg-
séget, néhány szót csak néki
– csak egy p a r á n y i kis sze-
retetet, mert a hántással lelkét öljük

folyton s mi magunk lelkét is dúr,
vitjuk, rontjuk.

Zarathustra ősrégi fohászából veszem
a következő szavakat, vele mondom:

«Óh, tekints le én reám is!»

– kiálta fenszóval

föl az egek felé

a földnek szomorú panaszos lelke:

«Óh, hogy miért is vagyok én itten

és ki adoí életet nékem,

hogy mindig csak magamat adjam!

Kétség töprengés fog el,

mert amit én kapok,

az csak ölö fájdalom és megvettetés.

Sehol egy barátom, nincsen

segedelmem.

Ti könyörüljete hát, óh mennyeiek,

nyújtsatok irt lelkem bus honának!»

S szólt az Igazság hordozójához

a föld szelleme is, mondván:

«Van-e váljon a föld számára

igazságod?

Mert folyton csak durva bántás éri,
amióta itt e teremtés
és csak szenved, szenved örökké.
Van-e szív, mely vele érezni tudjon,
s hol az erő, mely neki
segedelmet hozzon?»

Az igazság hordozója szólott:
«Segedelmet óh hogyan nyújthassak . . .
mert amióta csak ember az ember,
a védtelent s ügyefogyottat
mindig kizsákmányolja,
s mert szava soh'se volt a
panaszkodásra,
maga-magának a szomorú lelkű föld
mit sem akarhatott.»

«Úgy hát akarni fogok ... ! »
kiáltotta a föld.

De válaszolt az igazságosság:
«Az Úr maradjon a te egyedüli
segedelmed, –
aki tudója minden jövődőnek
és elmúlt dolgoknak . . .
Minden kigondolt gondolat

és ami még elgondolható,
Ő benne az ma is, már teljes valóság.
Mi vagyon miért, Ó a tudója
és tudja bizonyval azt is,
hogv miért szenvedünk.
Te magad is inkább
könyörögj én vélem, –
buzgó imádsággal kérve Istenünket
a szomorú földért!»
És ekkor az Isten hangja hangzott,
ki előtt rejtély nincs, sehol a világon,
ki magában rejti az okozat titkát:
«Senki nem volt még akkoron,
amidőn én téged
az élet hajnalán lé leír» hívtalak.
Eszmélődő valód én tőlem származott
s én adtam neki a gondolatot.
Tápláld azért tovább az emberi nemet:
ne kérdezz, semmit ne szólj –
mert amire szükséged van,
én azt jóelőre tudom

s időben megadom!»

Így beszélt az Isten.

És szelleme ekkor csak átfogta a földet

s megremegtette azt mélységeiben

és a föld kiálta mondván:

«Óh isten, van-e lény váljon a földön,

aki megújhódásomat

elmondaná mostan

az emberi nemnek?»

És sírt, sírt keservesen:

«Óh, a gyenge ember a földön,

bizony, hogy nagy-nagy szükségük van reám

és én megakartam tagadni

magamat tőlük!

Oh de ki az, aki elmondja majd,

mily odaadó szeretettel

szolgállok most nékik.»

Az igazságosság szelleme szólalt meg

ekkor:

«Van egy közöttük,

aki veled érez ...

hangtalan gondolatidnak

zengő hangja lesz Ó:
 Zarathustra Spitama.»
 S most óh én, Zarathustra szólok:
 «Te egyedül való,
 mindeneket Te magadból kormányozó
 Isten!
 Add, hogy viruljon ez a föld
 kacagó örömmel,
 és add,
 hogy hálatelt szívvel
 örülni tudjunk annak!
 – De honnan vesszük az örömet is, mond,
 hanemha Tőled?
 A földet is és mindeneket,
 öleld óh magadhoz,
 én édes Istenem!»
 Hallom a föld szavát:
 «Uram, Teremtóm, – virulni akarok!»
 És mit szólunk mi... parányi emberi
 lények!?!

Aki a virágot, füveket, fákat s
 mind a teremted valóságot oly igen

szerette, az ő-s-magyar nemzet, – nem lehetett az rossz. Az ilyen nemzetet tenyerén hordozza az Isten s gondja és különösképen van rája. – Népek és nemzetek között szívvé teszi az Isten az ilyen népet, hogy akaratát rajta-keresztül véle hajtassa végre. Szíve volt a magyar a földnek és a föld szíve maradt ő ma is.

És úgy van az, ahogy az Isten karta: a magyar ma ostor az Ő képeben, és holnap béke olaj-ág lesz.

Hitemet egy szebb jövődőbe vetem, hogy a magyar az lesz, ami lehet: kijelentés az emberek számára, hordozója az isteni akaratnak, az isteni Izónak.

Én, ki magamat érzésemben és gondolatvilágomban magyarnak, vallásomban Krisztusban gyökerező hittel bírónak vallom, – visszatérek nemzetem

múltjába, hogy saját ereje gyarapítása és önbizodalomára visszahozzam Istenre épített szilárd bizodalomát, az élő természet éltetőibe vetett olthatatlan hitét s hozzájuk való, le sem írható, igaz, nagy szerelmét?

Addig is, amíg hasonló gondolkodással bíró még egy ember akad, csak járom a csendes, magányos erdőket s leülök a virágok közzé és elbeszélgetek velük s bámulom azok alkotóját, imádva Őt, – ez lévén legszebb, amit az ember a földön tehet.

Mégegyszer és utoljára is Zarathustra szavával szólok:

«Óh, halld meg kiáltásomat
én édes Istenem!
Mint az áldozat gyenge füstje,
úgy szállok én is el feléd,

felajánlva lelkem igaz törekvését,
hogy magam cselekedeti vei
másokat is a jóra segítsek.
Csak erőddel támogass majd, kérlek.
Életemet im néked szentelem
s menyországod szent szolgálatjára
meghajtom lelkem!

A VIRÁG-TÜNDÉREK.

*...A szeretet helye a szív, –
pipacsé a mező.*

A VIRÁG-TÜNDÉREK.*)

(KÍNAI TÖRTÉNET.)

A LAÓ-hegy templomának alsó udvarán a kaméliák csodás módon húsz láb magasra nőttek fel és tíz, sőt több arasznyi területtel bírtak. A peóniák is tiznél több lábnyira nőttek. Virágzás idején olyan volt ez a kert, mint egy virágokkal tele hímezett pompás terítő.

Itt ezen a gyönyörű helyen építettett volt magának a Csiao-csu-ból való Huang egy kedves házikót, hogy tanulmányaiban ne zavarhassa senki és semmi. Egy alkalommal azonban, amint ablakából kitekintett a kert bokraira, egy fehér ruhába öltözött fiatal lánykát pillantott meg, ahogy a virágok között hajladozva icle-oda tipegett,

*) Fordítás.

Nem tudta elgondolni, hogy mik ép is juthatott ez a lányka ide a klastrom közeiéhe, majd lement a kertbe, hogy találkozzon véle,.a lányka azonban szemei elől akkorra már eltűnt.

Hasonló körülmények között igen sokszor látta ezek után a lánykát, míg egyszer aztán elrejtözve egy közeli bokorba, elhatározta, hogy meglesi őt, amikor éppen arra fog jönni. ' És jött is nemsokára. Csakhogy ezúttal nem egyedül jött már, egy piros ruhás másik lánykát hozóit magával. Amikor közelébe értek, egészen oda volt, oly gyönyörűek voltak. Egészen közelbe jutva, ijedten kiált föl a piros ruhás lányka: « – Jaj, valaki van itt!»

Hnang odaugrott hirtelenséggel a lánykák mellé, azok azonban mint az ijedt madár, tovarebbentek. Ruhájuk ujja csak úgy lebegett utánuk a szélbe, míg a levegő, ahol elhaladtak, telve-telítve lett édes illa-

tukkal. Egy alacsony kőfalig kergette őket Huang, ahol aztán csak eltűntek szemei elől. Igen bánkódott, hogy ezeket a kedves teremtményeket így elveszítette, amiért is ecsetett vett elő és egy fa törzsére a következő verset írta:

Szívem vágya határtalan,
 Szemem megigézve. –
 Futnék s nem tudom hova,
 nem tudom merre.
 Huz, vonz engem
 valami ismeretlen,
 valami idegen erő
 és ebben vissza nem tart,
 le se' nyugózhatne,
 semilyen hatalom,
 semmi más erő!

Mély gondolatokba merülve tért vissza otthonába. De alig lépte át a küszöböt, belé-

pett utána a kedves leányzó is. Meglepetve, egészen oda volt örömében s boldogsággal sietett feléje. Óh, én azt gondoltam, hogy maga valami rabló – monda kedvesen mosolyogva a lányka. Igazán, oly nagyon megijesztett bennünket. Azt igazán nem gondoltam, hogy maga egy ilyen költő és hozzá még ilyen szerelmes. Óh így most már nem félek magától, s szívesen maradok itt a közelében. Huang a lányka neve és kiléte után tudakozódott, mire az válaszolá: Nevem Siang-Yü és a hazám Sing-Kang-Siang. Egy varázslópap kényszerített hatalmával arra, hogy itt maradjak ebben a kertben. Mondja meg csak a nevét, kiáltotta Huang, majd megszabadítom én tőle. Arra nem lesz szükségem, válaszolá a lányka, ő ugyanis nem mer én nekem semmi rosszat se tenni és hát ime alkalmat adott arra, hogy egy ilyen érzelmes urat, mint

amilyen Ön, megismerhessek. Huang érdeklődött, hogy ki volna az a piros ruhás lányka, mire ő válaszolá, hogy Csiang-Yü-nek hívják és hogy ők ketten fogadott testvérek.

Huang kérelmére azután ott maradt nála. Mikor fölébredt másnap, a nap már magasan járt fenn az égen. egykettőre talpon volt s boldogsággal monda, hogy az öröm. elfeledtette véle az időt. Mialatt öltözködött, tovább csevegett és monda: mielőtt még itt hagynálak téged, egy dalt fogok elénekelni neked, ám kérlek, hogy ki ne ne vess érte. És énekelte:

Immár felkelt a nap,
és a boldog idő,
a boldog óra,
tőlünk tova, el – messzire szállott.
Óh ha mint két szerelmes
fecske-madár,
egymás mellett maradva,

repülhetnénk
egy örökkévalóságon át.

Huang lelkenedezve ragadta meg a lányka kezeit és monda: Egy ilyen szellemi erő, melyet kívülről ily gyönyörű szépség takar, méltán készíthet egy férfiút arra, hogy téged véghetetlenül, 'igazán szeressen s te nálad még a halálról is megfélejtkezzen! S amely napon nélkülözlek téged, olyan lesz az nékem, mintha ezer mérföld választana minket.

Kérlek azért téged, jöjj gyakrabban hozzám és jöjj, kérlek, nappal is.

És el is jött ezután gyakrabban a lányka. Huang ismételve kérte, hozná magával a barátnőjét is, de azt nem cselekedte. És amikor újból csak nem hagyta emiatt békében, monda neki: Az én Csiang-Yü testvérem a magányosságot szereti inkább és nem oly szerelem szom-

jas, amilyen én vagyok. Őt reá kell szépen beszélni erre a dologra, heveskedni vele szemben azonban soha sem szabad. Egy estve nagyon leverten tért be hozzá Siang-Yu és monda Huangnak: Te új valami után vágyódsz immár, pedig a régit se vagy képes megtartani, mert mondom neked, el kell hogy váljunk ma egymásiól. Huang kérdezé: De hogy is beszélhetsz ilyet? Könnyeit törülgetve váiaszoló neki a lányka: Előre elrendelt sorsom ez már nékem, amelyről azonban teneked többet nem szólhatok. Jövendölésed ím kezd valóra válni és most már én énekelhetem ugyanazt tenéked:

Húz, vonz engem
 valami ismeretlen,
 valami idegen erő, –
 és ebben vissza nem tart,
 le se nyűgözhet már

semilyen halalom,
semmi más erő!

Huang megakart mégis tudni valamit tőle, ő azonban csak tovább sírdogált. És egész éjen át nem tudtak aludni. És amikor eljött a reggel, elhagyá őt.

Nagyon különösnek tetszett Huangnak ez a dolog. – Még aznap látogató jött a templom udvarára. Miután a kertet körül-körül járta, elragadtatással állott meg egyik csodaszép fehér peónia előtt; majd kiásatta azt és magával vitte.

Most már tisztán látta Huang a dolgot, fölismerve Siang-Yü-ben a virág tündérét. És igen szomorú lett a történt dolgok miatt. Nemsokára azután megtudta, hogy a látogató a maga házába vitette a peóniát, ahol aztán nem sok idő múltán elis hervadt. Keservesen sírt emiatt, majd irt egy ötven strófás verset «Sirassátok meg a virágokat!»

címmel. És nap-nap után felkereste azt a helyet, ahol a peónia állott és könnyeivel áztaíá azt.

Amikor egyik napon ismét oda ment a helyhez, hogy magát *ottan* kipanaszolja, hát íme, csak ott látja a piros ruhás lánykát, amint sirva feléje közelget. Huang hozzája szegődött. És a lányka nem futott el tőle. Majd kezébe fogta Huang a leányka kezét s szomorúan néztek egymásra. Azután kérte Huang, hogy jöjjön el véle az ő otthonába és az vele tartott. Sóhajtva monda: Óh, hogy oly korán szakítottatott el az én nővérem mellőlem! Amikor önt panaszkodni hallo!tarn, én is sírásra fakadtam legott. Könnyeink mélyen hatoltak le a föld mélyibe, talán visszahívják őt, akit elvesztettünk; de a halottak szellemi el vannak választva tőlünk és nem tudjuk, fog-e váljon mégegyszer kacagni velünk és fogunk-e váljon mégegyszer beszélhetni

véle? Szerencsétlen ez én sorsom, monda Huáng, hogy akit oly nagyon szeretek, veszedelmet okozok annak. A szerencse nem osztályrészem nékem, két ilyen szépséget egyszerre, hogy magaménak váljak. De mondja meg nékem, hogy amikor oly gyakran izentem volt Siang-Yü-által magának, hogy miért nem jött el egyszer sem akkor?

Én tudtam azt, felelé, hogy tíz ifjú közül kilenc az hamis, azt azonban nem tudhattam, hogy Ön ilyen hűséges szívű. Jól van, maradjon meg közöttünk a barátság; azt azonban, hogy folyton csak szerelmeskedjenek vélem, nem tudnám elviselni. Mikor elbúcsúzott, monda neki Huang: Sam enni, sem aludni nem tudok azóta, amióta Slang-Yü-től megfosztattam, csak ha Ön velem maradna, találnék lelkemnek vigaszt. És ott maradt nála.

Aztán néhány napig megint nem mu-

tatkozott. Huang vigasztalan volt szomorúságában és folyton csak Siang-Yü-re gondolt. Nyugtalanul hánykolódott ágyán s tele sirta könyékkel párnáit. Egy éjjel azután fölkel, felöltözött, rendbe hozta a lámpáját, majd tust és ecsetet hozott és ezt a verset írta:

Lassú esőcseppek
 Szomorúan, némán hullanak le alá
 az éj sötétjébe.
 Ablakomnál ülök
 s csendes megadással
 viselem el sorsom,
 magányos sorsomat.
 Óh, én szép szerelmem,
 szépséges szívedtől
 be távol is estem!
 S könnyeim csak hullnak,
 az éj sötétjébe
 lassan alá hullnak.

Majd hangosan felolvasta de alig hogy kész volt véle, ablakán keresztül ismerős hangokat hallott: Óh, önnek most valakire volna szüksége, aki a költeményt befejezhesse! Menten fölismerte Siang-Yü-t a hangjáról s már sietett is, hogy gyorsan ajtót nyisson néki, aki mikor elolvasta a strófákat, a következő sorokat fűzte még hozzá:

Hol van ő a kedves,
az én egyetlenem,
kihez szívem, lelkem
odakötözgettem,
akit én magamnak
régén eljegyeztem?
Szomorú lámpámnak
kialuvő fénye
csendesesen pislákol.
Csendes magányomban
elhagyottsngomban,

magam bús árnyékát
szemlélgetem, nézem, →
nem lévén én nekem
senki más barátom itt.

Sírva olvasta Huang a verset, majd Csiang-Yü-höz fordulva, szemére vetette néki, hogy már néhány nap óta nem látogatta meg őt. Én nem jöhetek ám oly gyakran, oly sokszor, mintahogy Siang-Yü tette, feleie néki, – de hát amennyire csak tőlem telhetik szívesen osztom meg önnel magányosságát.

Huang most kedvesen magához akarta vonni, de ő monda: Az együttlétet maga nem is tudná másképp elképzelni?

És azután sokszor és máskor is meglátogatta. Egy kis borocskát is ittak, meg verseket faragtak. De amikor az éjszaka leszállott, rendesen el is távozott. Egy alkalommal monda Huang tréfálkozva;

Siang-Yü az én kedves feleségem, Csiang-Yü meg az én kedves kis barátnőm.

És ahányszor csak jött, mindig kiakarta tudakolni tőle, hogy melyik virág volna odalenn a kertben, hogy azt magához ^özeiébe hozza, nehogy barátnője szomorú sorsára jusson valamikor. Minek megbolygatni a jó öreg földet, monda ő, és hogy miért, azt se tudathatom önnel.

Hogyha már feleségét nem tudta megtartani, mikép volna szabad magánál barátnőt tartania?

Huang ügyet se vetett a beszédre, karját a leányka karjába fűzve, levitte magával a kertbe, ahol azután megállott minden egyes peóniánál és kérdezte, vallatta, hogy melyik is volna. Csiang-Yü azonban adós maradt mindig a válaszszal s ajkát ujjaival kedvesen takargatva, jóízűen mosolygott, kacagott hozzá ...

Az újév kezdetén Huangnak szülőha-

zajába kellett utaznia. Néhány hét múltán különös álma volt. Azt álmodta ugyanis, hogy Csiang-Yü megjelent előtte és szomorúan monda neki, hogy nagy-nagy veszélyben forog; jöjjön talán azonnal, úgy még reménye lehet rá, hogy viszont fogja láthatni, különben számára örökre elveszett. Felébredvén, oly igen különösnek tetszett neki az álom; megparancsolta azért szolgájának, hogy fogja be a lovakat menten, s azonnal a templom hegyre hajtattott. Ahogy oda ért, látta, hogy a papok egy új szárnyépületet akarnak építeni és az építőmester éppen utasítást adott, hogy vágják ki azt a kaméliát, amely néki az építkezésnél útjában állott. Huang most már tisztában volt az álmával és kieszközölte, hogy a növényt ne semmisítsék meg.

Azon az estén eljött hozzá Csiang-Yü, hogy megköszönje szívességét. Huang nevetve monda: Lássá lássa, minden szemre-

hányás nélkül történhetett volna meg ez a dolog mostan magával, mivel hogy nem akarta elárulni a kilétét nékem. Éppen jól van, mert ha még most is vonakodnék, hogy engem fölkeressen, fáklyát ragadok s azzal kényszerítem, hogy engedelmes legyen.

– Ez az éppen, amiért vonakodtam magam elárulni, válaszolá a lányka. Az én kedves barátnőm jelenléte, monda Huan, egy kis idő multán, mindinkább eszembe hozza az én szépséges feleségem . . . Már oly rég nem panasztam miatta. Nem mennénk talán együtt, hogy megosszuk szomorúságunkat ott azon a helyen?

Elmentek mindketten és sok könnyet fiullajtottak ott azon a helyen, ahol egykor Siang-Yü állott és ott maradtak késő éjjeli óráig, amikor is Csiang-Yü könnyeit szárítgatva monda, hogy az idő már érkezett a bucsuvevésre.

Egy este későn, ahogy szomorúan

üldögélt Huang nagy magányossá gában, Csiarig-Yü termett mellette ragyogóan sugárzó arccal. Jó hírt hozok! kiáltotta, a virágok Istene, megatva az Ön nagy szeretete által, megengedé Siang-Yü-nek, hogy az életbe térhessen ismételen vissza.

Huang oda volt örömeben s kérdezősködött, hogy mikor lesz itt az a boldog óra, mire Csiang-Yü válaszolá, hogy bizonyossággal nem tudhatja, de sokáig semmi esetre sem fog késni. Óh, én ő miatta vagyok csak itt, monda Huang, jól termé, ha nagy egyedülvalóságomban nem váratna sokáig magára.

Úgy van, monda a lányka s kacagó kedvvel hagyta ott magára. A következő két este megint nem mutatkozott. Ekkor lement Huang a kénbe, karjával átfogta a növényi és rázogatni kezdte, közben nevét kiáltá folyton, de választ nem kapott. Majd hozott magával egy fáklyát és

azzal kezdett a virág körül hadonászni. Es ekkor ott termett mindjárt a virág tündére, kiragadta kezéből a fáklyát s a földre dobva monda: Gonosz játékot üze én vélem és nékem nagy-nagy fájdalmat okozott. Gondolni sem akarok most már magára. Huang jóízűen kacagott, átkarolta és bevitte magával a házikóba.

Egyideig csendesesen üldögéltek egymás mellett, amikor észrevétlenül egyszerre csak ottan termett mellettük Siang-Yü. Huang odalépett hozzá, szemei könnyekkel teltek meg s kezét kezébe fogta, másikat Siang-Yü-nek nyújtva, s könnyezve nézték egymást hosszú ideig. Majd leültek s beszélgettek az elválás szomorúságáról.

Közben észrevette Huang, hogy Siang-Yü mintha testnélkül való volna, és azt, hogy amikor az ő kezét a maga kezében tartja, ujjai mintha a saját ujjaira záródnának, nem úgy, ahogy ezt régebben tapasztalta

volt nála. Siang-Yü megmagyarázta ezt a dolgot s monda: Mikor én a virágok istennője voltam, akkor még testem volt nékem; most azonban már csak test nélküli szelleme vagyok a virágnak. Ne tarts engem való valóságnak, hanem inkább olyas jelenségnek, amelyet te sokszor álmaidban látol. De te mégis csak a legjobb időben jöttél, monda Csiang-Yü; a te férjed ugyanis már kezdett kissé terhemre válni. És búcsúzott s elment.

Siang-Yü ugyanoly kedves, szeretetteljes volt mint régen, csak a mozdoktai voltak határozatlanok, mint valami árnyképé. Huang nagyon bus volt e miatt. Siang-Yü is vele szomorkodott, majd megtanította, hogy kevés ólom-fehéret keverjen össze kénnel és ebből készítsen vizet, a mellyel azután öntözze meg a virágot. Monda azután: Mától számítva egy esztendőre megfogom hálálni jóságodat és azzal eltávozott.

A következő napon, amikor lement Huang a kertbe, egy peóniának fiatal hajtását vette észre ott azon a helyen, ahol egykor Siang-Yü állott. Előhozta az utasítás szerint elkészített folyadékot és saorgalmatosan öntöztette vele a Virágot, majd védő kerítést csináltatott köré. Siang Yü eljött, hogy köszönetet mondjon, neki fáradozásáért, de amikor Huang abbéli óhajtását fejezte ki, hogy a virágot mégis csak jobban szeretné otthonába vinni, ellenezte azt; mert úgymond, én meg-nem vagyok oly erős, hogy egy ilyen átüetést elviselhessek. Azután minden dolognak meg van a maga rendje és helye; mivelhogy kezdettől fogva már nem voltam a te házad számára rendelve, bizony meg-rövidíthetnéd az életemet. Mi azért így is szerethetjük majd egymást. Huang most megkérdezte, hogy miért nem mutatkozik Csiang-Yü? Siang-Yü válaszolá: Hát kény-

szeríteni kell őt erre. Majd én elintézem a dolgot. És lement Huanggal a kertbe, majd egy fűszálat szakajtott s mégmérte azzal a Csiang-Yü növényét aljától felig négy láb és hat hüvelyknyire és most megparancsolta Huangnak, hogy a mérés helyén karcolgassa meg egy kissé a növény szárát. És abban a pillanatban már ott is termett a virága mögött Csiang-Yü és benső fájdalommal kiáltott: Hogyan is segíthetsz gonosznak gonoszszal? Majd átkarolva egymást betértek a házikóba. Slang-Yü pedig monda: Ne haragudj rám testvér, segíts még nekem csak egy rövidke esztendeig mulattatni őt; akkor azután már nem fogok többé neked alkalmatlankodni. Es így éldegéltek tovább szép csendesen. Huang szemmel kísérite a növény növekedését; és a növény napról-napra nőtt, fejlődött, mígnem tavaszra már hét láb magasságot ért el.

Majd hazájába utazott Huang, előbb azonban a papoknak értékes ajándékokat adott, figyelmükbe ajánlva a virág gondos ápolását.

Amikor a következő esztendő negyedik hónapjában visszatért volt, a növényen egy bimbót fedezett föl, amint éppen magából kipattanni készült; ahogy körüljárta a virágot, szárai oly hevesen kezdtek remegni, mintha futni akarnának és íme hirtelenséggel a megérett bimbó tenyér nagyságú gyönyörű virágba bomladozott széjjel, melynek egyik szirmán egy ici-pici parányi, gyönyörű leányka állott. És alig pislantathatott szeme pillájával, a kicsi kis lányka csak leugrott onnan és az nem volt más, mint Siang-Yü maga . . . Szélben esőben mindig csak rád vártam, miért késtél oly igen nagyon soká? monda.

Majd betértek a házikóba, ahol már Csiang-Yü várakozott rájuk, aki a következő

szavakkal fogadta őket: Nekem napról-napra egy másvalaki helyett kellett a feleség szerepét játszanom. Most már azután szerencsésen visszavonulhatok, megmaradva kedves barátságban. Örvendezve egymásnak, egész hajnali órákig elbeszélgettek.

Akkor azután Csiang-Yü eltávozott. Egy évvel később meghalt Huangnak hites felesége és azután állandóan a hegyre költözött. A peóniáknak oly vastag volt a száruk ezen időkben, mint az embernek a karja; és ahányszor csak látta Huang őket, mindanyiszor mondogatta: Egykoron majd az én szellemem is itt ti mellettetek fog élni, mire mind a két lányka rendesen elmosolyodott. No csak aztán meg ne feledkezz arról, amit mostan itt mondtál!

Tíz évre ezen események után Huangot erős betegség támadta meg és fia, aki fölkereste volt a beteget, igen szomorú

volt e miatt. Én nem fogok meghalni, mondá neki az atya és újból születni. Miért hát e sírás? Majd odafordulva, mondá a templom papjainka: a peoniának oldalán egy ötlevelű pirosas sarj fog előbújni: az leszek én. Ez volt minde, amit mondott.

Fia azután hazavitte a hazájába, ahol nem sok idő múltán meghlat.

A következő esztendőben, úgy ahogy megjelölte volt, egy sarj nőtt ki a földből. A papok oda voltak a meglepetéstől, majd ellátták azt vízzel és földdel. Három év múltán már több láb magasságot ért el a növény és szélességben is jókora arasznyi volt, virágot azonban nem hozott.

Amikor az öreg pap meghalt, akik utána jöttek, bizony nem sokat törődtek a virággal, s mivelhogy nem virágzott, kivágták.

Fehér peonia is elhervadt aztán és elhalt.

Nemsokára követte a piros kamélia is.

... Mint ahogy a fecske, – úgy az emberi lélek is egyszer-csak haza talál

A SZENT-ANNA-TÓ LEGENDÁJA.

ÓRIÁSI hegyek között, őserdők mélyén, csendes magányban buva rejtőzik egy tó. Vize világoskék, meleg a párája, mintha tiszta lelkek lehelete volna. Fodrai nincsenek, mert a százados törzsek megvédik még a széltől is. Csak néha-néha háborodik meg szelíd természete, ha érzi, hogy vakmerő emberek taposni akarnak rajta.

Néhány éve múlt, hogy utoljára jártam e gyönyörű fekvésű tónál. Azóta is mindig vissza-vissza szállott vágyam. Magam előtt láttam folyton azt a csendes, tiszta tó szemet. Oh mert csakugyan olyan volt, mint egy befelé síró, könytelt bánatos szem ... S még az élet varázsa is benn

volt a párás szürkességben, mert nem tudtam szabadulni tőle. De nem is akartam, mert hisz oly jól esett, ha gondolatban újból meg újból láttam a fölötte el-fel szálló fehér gőzöket, amint a tó vizéből lassan emelkedve, a langy fuvalom hajtására elszakadoznak, eltünedeznek s átolvadnak lágyan a remegő nyírlombok s a zöld-karú fenyők apró ágai közé,

Nem is tudom én, hogy mi vitt, mi vonzott engem oda. Most újból végigjártam az egymás fölé vágó kanyargós utakat. Megálltam megint, ugyanúgy mint akkor, minden kis virágnál s kikérdeztem az átröppenő madárt és mindenik tudott mondani valami szépet, valami újat. Leültem a mohos kőomladékokra és kihallgattam az öreg, vén tölgyek beszédét, ahogy előszedgették a régelmult dolgokat s zizegő lágy hangon elbeszélgették a köröttük megbúvó fiatal, fácskáknak.

És mégis, mégis, most nem a természet szépsége vonzott engem oda . . . Van ott a tó partján, ahol már dombosabb kissé, egy veri; földből meg fából készült rozoga kápolna. Ki tudja, mikor lehetett új ...? Már már igen-igen megviselte az idő. Még takaró gúnyának is rossz egy alvó ember fölé. A foltozott zsindeyes ' tető imitt is, amott is rongyos, Az eső ha esik, megpermetezi a földes, poros padlót – s ha tiszta az ég, kedvesen mosolygó kékje bekukucsál a hézagon, törésen, – keresgélve az oltár papiros képén a szemet a hajat és a szelíd fehér arcot. És nem is a kápolna, ami engem vonzott: jó öreg lakója, az ősz remete.

Mikor néhány évvel ennek előtte ott fönt jártára a tónál, nem beszélhettem vele. Hogy a kápolna félig nyitott ajtaján bepillantottam, oltára előtt térdelt akkor éppen bizgó imába merülve, – s mikor a tópar-

tot körül-körül jártam s meg újból vissza-
tértem, még mindig ott térdepelt ájtatos
imában . . . Utam sietős volt. Egy szeretet-
teljes búcsú-pillantást vettem csak felé
s lépdelve indultam utamra, reá gondolva
folyton, s mikor alkonyórába menve meg-
konditá elhaló szavú kicsiny harangját,
levett kalappal álltam meg én is ottan, ahol
a harangszó hozzám eljutott volt s szótlán
némaságom talán a legszebb ima volt,
mit érzésemből az egek Urához valaha
küldtem.

És azóta is csak gondolkodom , . .

Nem szerzetbeli volt a remete. Más
amolyan ember. Hosszú ősz szakála tiszte-
letet parancsolt iránta s a barázdákkal telt
szomorú arc szenvedésről, őszinte bánatról
beszélt.

– Bizonyára nem azért vonult vissza
a rengeteg vadonba, hogy az embereknek
például szolgáljon, – mert óh ugyan ki

követi őt lemondásában e hamis, tülekedő, elrontott világ közepette. Bizony, hogy senki . . . Milyen lehet azért, kérdem úgy magamban, az ő különös lelkivilága, ha magának, ha Istenének él csupán?

Szereti-e ő is úgy, mint ahogy parányi szívvel én is szeretni próbálom az erdők vad virágát? látja-e váljon a nyiló vadrózsa hamvas, piros színét? tud-e olvasni az égen gomolygó felhők csodás alakzatában?

Mind, mind oly kérdések voltak ezek bensőmben, melyekre ezúttal a szelid öregtől feleletet vártam.

A vágytól hajtva, nagyobbakat léptem, hogy célomhoz hamarabb jussak el. – Egy szerte omló roskatag kő azonban mégis megállított kissé. A zöld moha alól még átütött az egykoron kézzel csinált forma. Mi lehetett váljon? Egy régeltűnt várkastély kapukövezete, vagy oltárul szolgált talán

őseink isten-tiszteletén? Rajta áldoztak volna talán Hadúr személyének?

Egy csomó vad nefelejtset hagytam ottan a mohás zöld lapon – s míg utamat *folytattam, elgondoltam: Nem pusztán a nyers erő volt az, mit őseink – magyarok maguk fölött. Istennek tartottak, – a jóra vezérlés szelleme is ott lebegett abban; és hogy az erdők titkos csendjét, mélységes magányát választák oltáruk rejtekének, nem volt-e ez a szépben a jó és igaz érzete is, lévén templomuk a legfőnségesebben iveit mennyboltozat alatt isteni mindenható kézzel a lehető legszebbre formázott templom?*

Úgy van már az az emberiség, a nemzetségek történetében: a fejlődés alsó fokán az anyagi kifejezettség jut inkább érvényre, – később majd a nyers erő, mely fölé azután a mindent betöltő szellemuralom kerül.

A rend mindenben öröktől való és

örökkévaló. Benne nincs fejlődés, mert az igazság az éltetője. Csak bennünk ébred fokozatosan az a sejtelem, mely Istenéről különb-különféle formában alkot fogalmakat az örökkévalóságig fejlődő igaz, jó és szép érzeteinek megfelelőképen. És ki tudja, hogy amikor a teremtés kezdetét jeleljük, az örökkévalóság folytonos láncolatában élő mindenségről nem-e csak fejlődésünk szerint alkotott fogalom az, mikor tudatot nyert énünk előszörre alkot magának fogalmat levése meg nem értett állapotáról . . . És hasonló gondolatok foglalkoztatták bennsőmet, mikor észrevettem, hogy már a kápolna előtt állok. – Ott ült az öreg remete az eresz alatt egy kidőlt fa-törzsön.

Jó előre köszöntöltem. Felnézett, s hogy meglátott, botjára támaszkodva felkelt ülőhelyéből és szívesen bólintott vissza s várt, míg odaérek.

És azután csak beszélgettünk s az idő

csak múltott . . . úgy örült a lelkem, mikor megtudtam, hogy ő is szereti a természetet, e megfoghatatlan értelmű gyönyörű szépséget, – s örült ő is, hogy viszont én is úgy gondolkodom. És bizalmas lett hozzám, mint monda, senkihez máshoz . . . A beszédet azután valahogy az előttünk csillogó tóra tereltem. Kérdeztem ennek a történetét tőle . . . Fejét bólogatta jobbra is, balra is, mint mikor az erdő mélyében a kicsiny virágokat himbálja erre-arra valami nem érezhető szellő. Majd hosszan maga elé nézett, mintha a körül szanaszét heverő falevelek formáiban keresné az igent vagy a nemet. Majd kényelmesebben próbált elhelyezkedni a gyarló alkalmatosságon s felém fordulva lassú kimértséggel monda: Mióta e magányban lakom, még senki sem kérdezte ezt tőlem – és talán senkinek se mondanám el másnak. És beszélt – én meg csak hallgattam . . .

«Nem álom, nem mese és nem legenda ám az, de tiszta valóság, – csak a mód álom- és legendaszerű kissé, melynek segítségével mind e tudásomnak most birtokában vagyok.»

Hogy hogyan kezdődött e tónak története? – Elbeszélem neked.

Valamikor réges-régen élt itt ezen a helyen egy igen gonosz ember. Aránya sok volt. És a földön a pénz az ördög műve, mert aiol érzi, hogy sok a pénz, oda lopózik a minden kigondolható csábításra képes. Így volt ezzel a nagy úrral is. Sok ördög lakott benne s mindeniknek volt még külön 1 kívánsága is és e kívánságokat az övével mind összefőzve, a legvadabb és legporzasztóbbra is képessé tették. Egyszer al jólétben dobzódó ember kifogyott minden mulatságából. Már nem ingerelte semmi, noha kastélyának minden

szobája telis de teli volt mindenféle mulatságra ingerlő dolgokkal. Eszébe jutott ekkor, hogy elmegy a világba és unalmába majd mindent újra kezd. El is ment: otthagyt a várát a hegyóriások között és telve rossz gondolatokkal, eljutva pénztárokkal, elindult útjára. Még az ég is beborult fölötte, dörgött és villámlott, úgy anyira, hogy a százados fák is ijedten húzódtak egymáshoz. Csak a gonosz várúr fenyegette az eget.

Sokáig utazot körül a világban. Vitték magukkal a gonoszok a gonoszt, – hisz az-övék volt úgy is szegény nyomorult, lelke.

Egyszer, mikor újra megfogta az unalom, előntötte a harag, hogy már semmi sincs, ami őt mulattatni bírná. Történt egy vasárnap, Szent Anna napján, bucsu volt valamelyik falun, uh, ahol az ördög a lelket már uralja, csak gondolatokat, sugall s már is kész a terv. Így történt ez

most is. Alattomosmódon elrablá a legszebb hát leánykát s elhurcollatta messze-messze, hogy még lábuk *nyomai* se kereshesse senki majd megunva mint az állatokat, kocsiba fogatta be őket s éles korbáccsal vágta húsukat.

A nap elliomályosult ily bűn láttán. Sűrű komor fékeie felhők jöttek a láthatárra. Fenyegető villámok cikkáztak, az égen.

A leánykák a fájdalomtól összeroskadlak. Csak jajszavuk és benső imájuk remegtette meg a feldúlt levegőt s imájuk égis ére volt, midőn: kiálták: Oh Szent Anna, Mária anyja, segíts meg: bennünket! Szabadíts ki a bűnből s büntesd meg a bűnöst! Segíts, segíts óh' Szent Anna!

Mikor a bűnös várúr kezeit újra ütésre emelte, villám cikkázolt hirtelen, s fényében megjelent Szent Anna. – Keblire ölelte a hat ártatlan leánykát, mint gyermek korában szépséges, Máriát s elvitte lelküket

a magas mennyekbe s a várat urával s minden gazdaságával együtt a megnyílt föld ott menten elnyelte . . . Helyében most a tó vize, mint sok-sok drága könny csillog az őserdők mélyén.

A felszökkenő vízár a vár romjait nem hagyta ott helyén, még a keletkezett tó vizében sem maradhatott, hanem amit a várura ásatott egy alagutat, az ő várából indulva, oldalt, hogy sok bűneit ottan elta- karja, – vára vele együtt a rengés oda szorította. – Ott is ébredt fel a süppedős ingovány és posványban. Ki akart jönni, de ereje nem volt, mert sok bűne húzta lefelé, a pokol fenekére. Igen, mert van pokol ezen a földön. – Hiába kiabált, nem hallgatta meg senki. Még a sok ördögök sem mehettek közelébe, mert azok is mind megvoltak láncolva.

Így telt el sok-sok idő . . .

A hat szép leányka pedig tündér lett

és boldogok voltak. – De mégis, néha-néha sírtak. Sajnálták, hogy az ember oly bűnös tud lenni s kérték Szent Annát, engedje meg, hogy elmehessenek arra a helyre, ahol az a szegény bűnös lélek oly igen-igen szenved.

És megengedte nekik, s azóta imádkozva járnak körül a tó partján s forró könyeikkel a vizet szaporítják és virágos kertet is plántálnak benne, hófehér virágot, az ártatlanság jelét. De az a sajátságos, hogy mihelyt letépi valaki, azonnal elhervad.

És el-el járták sokáig a posványos tóhoz, imádkoztak és énekeltek szívből addig-addig, míg a bűnös lélek bűneit meg nem sjratta. És csak sírt szegény bűnös lélek és szemeinek könnyeiből két tengerszem fakada a posvány küzepette. Soká maradt ugyan még ott, de az ima kiszabadítá végre s a hat szép tündér egy éjszakán, mikor a hold éppen új vala, hófehér kocsit

kötött hófehér virágból s elvitték magokkal a bűnbánó lelket a mennyország kapujához . . . Letették és vártak. Kinyílt az ajtó. Ugyan még nem a valóságos mennyország volt az, de végtelen szeretet-ház ajtaja és bevitték a szegény beteg bűnös lelket s ápolták és oktatták, míg erőre tet szert. Majd megmutatták előtte a föld minden baját és a mennyország minden boldogságát, – Ekkor monda az Úr: Szegény, lelek, menj, tedd jóvá hibáidat, mert látod, már van hozzá erőd.

– A régi várúr, most egy szegény lélek, reá tekint a hat szép tündérre, majd le a földre, s mondja: Lemegyek, igen, lemegyek a földre és vezekelni fogok! Ne legyen nyugtom, – magam azt vállalom; ne legyen kenyerem, – ne legyen ruhám, – ne legyen soha felnevelő anyám; járjam a hegyeket, mint a vad az erdőt és fekhelyem a száraz fakéreg legyen: csak te óh Uram,

csak te bocsáss meg nékem, – és ti is, szép angyalok, bocsássatok meg nekem. . . . A tó vizéhez majd imádkozni járok és sírok annyi könnyet, hogy a tó megtelik velük. Óh Uram, Jézusom, adj erőt hozzája, hogy bűneim súlya ne vonzón vissza újra a posványba.

Az Úr kezeit fejére téve, megáldd őt s elereszté a földre,

És hol, hol nem, megszületett a földön. Szegény vándor lett belőle, ki a tó mellett düledező kápolnában az oltár alatti koporsóban alszik s szeme örökké könnyel van telve, ajka, pedig folyton imát rebeg. – Csak néha álmában tudja, látja, mit cselekszik és miért – most és várúr korában. És ilyenkor csak zokogásban tör ki, éjjelét, nappalát kínok között töltve.

De a hat tündér lány el-al jár hozzája s lány simogatással elsimogatják gondokba merült homlokát. Megrezen ilyenkor s reá

tekint a kopott Mária képre s onnan révedezve át Szent Annára és sóhajtva mondja: Ne hagyjatok el, míg tiszta lélekkel meg nem állhatok az Úr zsámolyánál s el nem vihetem oda megtért lelkemet.

És a fák minden tündére betekint a kis kápolna belsejébe s lágyan zengő ének-szóval áldják, magasztalják a végtelen hatalmú teremtő Istent, ki mindeneket oly igen-igen bölcsen intéz ...

Így végezte a remete.

Szemem könnybe lábadt a beszéden... és szívemmel, lelkemmel igazítom e sorokat, mikor tovább adom azokat embertársaimnak.

AZ ERDŐ CSENDESSÉGE...

. . . Az isteni tan olyan, mint a tavaszi zöld mezőben a sárga virág, olyan, mint a szép ligetben a csalogánydal, kellemes.

Az igaz imádság olyan, mint az erdei madár éneke: nem tudom mi a szép benne, és betölti mégis az egész valómat; oly ad mint a patak meder, korlátot szab az ember vágyódásának és mégis céljához viszi el.

AZ ERDŐ CSENDESSÉGE ...

Mit is akarsz, te kis gyermek? Hajlékot begyek között, erdők melyén?

– Az Úr kegyelme ha veled van, s szereted őt, hajlékot készít neked az ő birodalmában.

Mit töprengsz? Ha Őt szereted, mi másra van még szükséged? Boldog az, aki az Urat féli, s meríthet az Úr szeretetéből.

De ne esűggedj el a hallottadon. S\$
töltsön el boldogsággal, mert bizony-bizony, boldogságból kijut osztályrészed á földön is.

Az Úr építhet házat hegyen, völgyön, erdön, virágos mezőn, – vagy kietlen, puszta helyeken ... házat építhet, de lakót keveset talál alkalmasat.

Azért, akit arra méltónak talál az Úr, annak _várát bevehetetlenné teszi teljes hatalmával.

Az Úrban való hit a sátor támaszrudja.

Az Úr ruhája a sátor borító ponyvája,

Akit ő betakar, bevan az takarva, –
 akit Ő megáld, meg van az áldva, –
 akit Ő megszentel, meg van az szentelve
 örökkön-örökre.

Te csak szeress. Szeresd azt, aki hajlékot készíthet néked.

Aki az Úr nélkül akar járni, elesik az és nincs hatalom, melytől követelhetné, hogy bukásából felemelje őt.

Az Úr hatalmas és erős.

Az Ó ereje a napnak a sugara, a holdnak fénye és a millió csillagoknak ragyogása.

Az Úr hatalmas és erős! Akaratával megsemmisíthet minden létezőt.

* *
 *

A cél Én, az erő Én, a hatalom Én, a szeretet Én vagyok – mondja az Úr, minden Én, te bennem egy parány.

* *
 *

Bizony, az Úr nem használta másra kezeit és lábait, mint jó cselekedetre. Lábaival csak járt, járt, – értünk fáradott. Sarut se viselt rajtok és véresre törte fel a

kavics. Nap megsütötte, por belepte és majdnem, hogy rongyokban járt, – mfg az emberek vetekednek, hogy pompásnál pompásabb bársonnyal és selyemmel fedjék gyarló *testüket* ...

Alázatosak, szegények, tiszták, jók legyetek.

Sokféle imádság van, – de Isten nem mindeniket hallgatja meg egyformán.

Így van a művészettel is. Az igaz művészet beszélgetés az Istennel.

* *
*
*

Ki az égből szállott alá, ki teremtett mindeneket, – mint ember, a legszebb

tudományra összpontosította minden erejét: az emberi lélek visszavezetésére.

Pedig Ő benne minden művészet és minden tudás meg volt, s megtehetette volna, hogy a művészetet v a teljes hasonlóság vigye, de miután már ezt itt körül mind megteremtette, annak másolatára nem volt szüksége, hanem igenis arra, hogy a volt tisztaság másolatát állítsa elő, az emberi szellemet arra emlékeztetendő. Azért te is gyermekem, kit szeret az Úr és egy olyan munkára választott, hasonlatosan az övéhez, abban fejleszd magadat, – ez mindennél magasztosabb és gyönyörűségesebb.

Az, emberi szellem előtt lépten-nyomon azt állítják elő, amiben haladnia és amit legyőznie kell, – és most te is gyermekem, akinek olyan nagy munka adatott, el ne forgácsold se az idődet, se a lelkedet, – mert a legszükségesebb a földi embernek az isteni dolgok

megismerése és azok segítségével helyzete fölismerése.

Erre kérlek téged, kedvesem, – és örülj, hogy előtted van és láthatod a szellemi és anyagi dolgokat és azoknak mélységébe tekinthetsz.

Minden, ami az emberi hiúságot előidézi, – akár szellemi, akár anyagi, az mindig csak a formáig mehet, – de egy parányi kis virág szeretete összeköt téged a teremtővel.

Te csak örülj, örvendj szüntelenül s tudj megköszönni minden pillanatot és akkor távol áll tőled minden földi dicsőség s még inkább az, ami beszennyezné lelkedet.

A legnagyobb bölcseséget az a lemondásban hagyta mireánk,

A bölcsesség és a lemondás egyek.

* *

*

Minden ember végzete, amihez szenvedélye köti s egyúttal ujjnútató arra, hogy hogyan kellene élni.

*

Az úgynevezett végzetet lehet irányítani a megismert feladat teljesítésével.

*

Minden embernek kötelességévé tette az Úr a belső látásról való gondoskodást, – különösen azoknál, akik az Isten utain

akarnak járni, – akik az Ő tanítványai akarnak lenni. Ezek azok, akiknek möndá az Úr: Nektek adatott a mennyország titka... Amazoknak pedig csak példabeszédben szólt, hogy látván ne lássanak és hallván, ne halljanak.

* *
*
*

Vallásformára nincs tulajdonkép szükség. Az Úr nem alkotott gyülekezetet, egyházfőt és alattvalókat sem szerze, azt monda csupán: hirdessétek az én országot a széles föld kerekén. A tanítványok kö«t nem val a versengés. Olykor merült föl az csak, mikor az Úr– köztük élve még – egyik-másikat nagyobb feladattal bizá meg. S mikor elköltözött a földről, – Péter, mint a legidősebb, osztott paranesokat, de mindenki örömmel végzé azt.

Haláluk után új tanítványok jöttek. Köztük már felüté fejét a versengés, bölcseneknek képzelvén magukat a tudományban és egy a más ellen kelt ki az önzés buzgalomával. Egyház-fejedelmeket választanak és azzal megoszlott a hatalmas erő.

Nincs vallásformára szükség. Egy a nagy vallás, azt megtanulni: hogy köszönni és hálálkodni tudj teremtő Istednek, s hogy könyörgésedben szünetet semmi időre ne tarts.

* *

*

Az igazi krisztusi vallás: mindenki a szívében építse fel a saját templomát, hogy közel legyen mindig a templomhoz, hogy amikor szíve szerint akar, mindig betérhessen oda. Saját maga legyen az úr a háza felett, és munkálkodása terjedjen ki a nagy

mindenség felé is, mely az Istennek temploma, melyben Ő az egyedplvaló Úr.

* *
*
*
*

Az Úr is elvonult az emberek színe elől, hogy az isteni-eszméknek éljen. A virág magvacska is, míg érik, a napsugaras levegőben magába gyűjti a napsugarakat.

Nemde a virág magvacskáit a tenyere-
remen hordozhatom és mit sem sejtök a
benne rejtőző gyönyörű titokról. De amikor
tavasz jöttén eltakarom a földbe, csak
mevlátom idővel, amint gyönyörű zöld
sarjat hozott s majd, hogy virágba bomlik,
odaadva mindenét a parányi, pici kis mag-
vacska, ami istenit magában hordott, míg
maga elenyészett.

Ez a generáció el fog tűnni és akkor, azután – mondja az Úr – elfogok jönni gyenge szellő, gyenge fuvalom alakjában ... amikor majd zöldül a levél, amikor lelketek gyengédséggel, mintegy altató szellő közeledik hozzátok, ott az Úr és, akior van ott, amikor az ember egész érzését ilyenné alakítja át.

Nem jövök tomboló viharként, sem szegény nyomorult testben ~ mondja tovább az Úr – szelíd, lágy szellő alakban fogok megjelenni.

Akinek lelke ilyen, megbékülő, meg-egyező, – gyöngéd, lágy érzést tud adni, annak már is ott az Úr, de miután a mostani emberiség a vad durvapág, a harag, az anyagiság, testiség és érzékiség embere, akiket a tomboló vihar, a tűz, a víz ölő ereje se fékezhet még, azok nem érzik a lágy szellojt és a gyengéd fuvallatot

Ezeknek az Úr sem most, sem a jövőben nincs ott.

Azért igyekezzetek átalakítani az egész testi és lelki környezetet, hogy a tomboló vihar rajtatok átvonulja, -- a gyengéd lágy szellő pedig megsiniulva maradjon. És ez lesz az Úr eljövetele . . .

– Itt volt Ő már, hozott is mindent, amit az; emberiség elbírható, amire az emberiség építhető volna. Nem rombolt vallást, csak kiegészített még azokon a napokon is, amikor a vallás szerint bűn volt valamit tenni, ő jót cselekedett, azzal egészítvén ki a vallás rideg törvényeit. És ez az igazi vallás.

A vakon születettre mutatja, azt kérdezték tőle, halt itt ki vétkezett?

Sem ez, isem szülei, – monda – hanem hogy az isten neve dicsőíttessék.

Az igazi vallástétel mindig az Isten nevének dicsőítése. Az igazi vallás ez, –

az emberi az emberi világot dicsőíti csupán.

– Az emberben kétféle érzés van: külső és belső. E szerint alakul a világi és az isteni vallás.

De ha a világi külsőségek és formák nem a hasznát és anyagi világot szolgálják, – hanem úgy jönnek csak számba, mint eszköz a valódi célhoz, úgy akkor az is megengedett dolog.

A régi zsidóknál az igazi vallás, az Isten igaz ismerete az volt, amikor sem ceremónia, sem templomok nem voltak. De mikor a nép az aranyat, a világot kezdte Isten fölé helyezni, akkor az Isten Mózes bölcsesége által akarta, hogy a drágaságot Istennek áldozza a nép. Nem mintha szüksége lett volna erre, hogy ezáltal az Isten nevét a népben megtartsa, erősítse, – de a nép szikében, miután neiai az Istent, hanem az anyagot szerették, elhomályosult

az Isten s már csak a látható, az Istent takaró aítany emlékeztette őket.

Azért kell majd elmúlni minden takarónak, hogy újra megtalálják az Istent, és ezért mast a haragos tomboló erő uralkodik, hogy a egy, gyengéd szellő-érintés simogathassa, ébresztgethesse új élet, új örömkre aa emberi szellemet.

Nem mint gazdag ember, nem mint munkás fog eljönni az Úr, de mint az erdő magányos lakosa, akit a madarak köszöntenek reggel és estén – akinek szolgája ezer angyal és millió virág- és erdei-tündér. Nem viszi a szót az emberek közzé, de hozzá jönnek, mint üditő forráshoz.

Mint akkor a ház ura visszaérkezik és cselédei szorgalommal látják el dolgukat,

– úgy az Úr is, ma itt, holnap ott fog majd megjelenni. És lesznek, akik, álomképnek mondják a hívők bizonyosságát, de ezeknek összecsendülő öröme lesz az a teljes boldogság, amelyből az Úr vallása újonnan íog kisarjadni.

De erre előfogja az Úr az embereket készíteni előbb, amihez szükséges lesz, hogy az emberek higgyenek a szellemek világában, – az angyalokban, a tündérekben; mert ha a parányiakban sem hisznek, hogy higgyenek Ő benne, ha előttök egyszercsak szerény alázattal magállana az Úr.

TARTALOM:

	Lap
1. A föld szíve	3
2. Az ős-magyarok hitvilága	15
3. A virágok tündére	51
4. 4Â Szent-Anna-tó legendája	77
5. Az erdő csendessége	95

E kötettel egyidőben jelent meg és minden könyvkereskedésben kapható: Zajti Ferenc «Zarathustra Zend-Avesztája» című munka.